

نقد کاربست ساختگرایی تکوینی گلدمن بر رمان های فارسی

نرجس افشاری^{۱*}

دکتر محمد پارسانسب^۲

دکتر حمید عبداللهیان^۳

دکتر حبیب الله عباسی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۰/۲۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۴/۱۰

چکیده

جامعه‌شناسی رمان به عنوان یکی از روش‌های تحلیل، در سال‌های اخیر مورد توجه جامعه ادبی قرار گرفته‌است؛ با این حال، کاستی‌ها و نارسایی‌هایی در کاربرد رویکردهای این روش برای نقد رمان‌های ایرانی وجود دارد که مطالعه انتقادی آن را ضروری می‌سازد. در این پژوهش انتقادی، ده مقاله علمی-پژوهشی که به نقد جامعه‌شناختی رمان‌های ایرانی براساس رویکرد ساختگرایی تکوینی گلدمن پرداخته‌اند مطالعه شده‌است. این مطالعات نشان می‌دهد که پژوهش‌های کامل و جامع در اقلیت قرار دارد؛ چراکه کاربست این رویکرد مستلزم رعایت شرایطی است که بی‌التفاتی پژوهشگر نسبت به آنها گاه منجر به ناکامی مطالعه شده‌است. برخی از نارسایی‌ها به درک نادرست پژوهشگر از مفاهیم نظری و در نتیجه عدم تبیین و کاربست آنها در متن، افتادن در دام تقلیل‌گرایی و اعمال اجزایی از نظریه بر متن به جای کل آن، عدم شناخت روش و اهداف نظریه، بی‌التفاتی پژوهشگر نسبت به بستر اجتماعی خلق نظریه، سهل‌انگاری در انتخاب متنی همسو با نظریه و نیز ضعف تفکر انتقادی پژوهشگران در فرایند مطالعه منظرگرایانه اثر معطوف است. شناسایی، طبقه‌بندی و تحلیل این آسیب‌ها با روش فراتحلیل، هدف مطالعه حاضر بوده‌است.

واژگان کلیدی: مطالعه انتقادی، ساختگرایی تکوینی، رمان ایرانی

* narjeasafshari@rocketmail.com

۱. دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه خوارزمی

۲. استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه خوارزمی

۳. استاد جامعه‌شناسی دانشگاه تهران